Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

12 февруари 2015 година*

„Преюдициално запитване — Социална сигурност — Регламент (ЕИО) № 1408/71 — Осигуряване за старост и смърт — Член 46а, параграф 3, буква в) — Отпускане на обезщетения — Национални правила за забрана на натрупването — Дерогиране — Понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ — Национална пенсия по схема за задължително осигуряване — Възможност за искане на освобождаване от осигуряване по тази схема през определен период — Обхват на удостоверението, издадено от компетентната институция на друга държава членка — Регламент (ЕО) № 574/72 — Член 47“

По дело C-114/13

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Arbeidshof te Antwerpen (Белгия) с акт от 4 март 2013 г., постъпил в Съда на 11 март 2013 г., в рамките на производство по дело

Theodora Hendrika Bouman

срещу

Rijksdienst voor Pensioenen,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: A. Tizzano, председател на състава, A. Borg Barthet, E. Levits, M. Berger (докладчик) и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

като има предвид становищата, представени:

— за T. Hendrika Bouman, от W. van Ophuizen, advocaat,

— за белгийското правителство, от M. Jacobs и L. Van den Broeck, в качеството на представители, подпомагани от T. Jansen, advocaat,

— за Европейската комисия, от M. van Beek и V. Kreuschitz, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 4 март 2014 г.,

* Език на производството: нидерландски.

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31), изменен с Регламент (ЕО) № 1992/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. (ОВ L 392, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 288, наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Bouman и Rijksdienst voor Pensioenen (Национална пенсионна служба, наричана по-нататък „Rijksdienst“) относно преразглеждане през 2009 г. на решението на тази служба от 10 юли 1969 г. за отпускане на наследствена пенсия на г-жа Bouman и за възстановяване на недължимо платените ѝ обезщетения.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Член 15 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Правила за доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“, гласи:

„1. Разпоредбите на членове от 13 до 14г не се прилагат за доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето, освен ако по отношение на някой от посочените в член 4 клонове в дадена държава членка не съществува само схема за доброволно осигуряване.

2. Когато прилагането на законодателството на две или повече държави членки води до натрупване на осигуровки:

— съгласно схема за задължително осигуряване и една или повече схеми за доброволно или продължено осигуряване по избор на лицето, съответното лице подлежи само на схемата за задължително осигуряване,

— съгласно две или повече схеми за доброволно или продължено осигуряване по избор на лицето, съответното лице може да се включи само в избраната от него схема за доброволно или продължено осигуряване по избор.

3. Въпреки това, по отношение на (пенсии за) инвалидност, старост и смърт, съответното лице може да се включи в схемата за доброволно или продължено осигуряване по избор на дадена държава членка, дори и ако лицето подлежи на задължително осигуряване съгласно законодателството на друга държава членка до изрично или косвено допустимата от първата държава членка степен“.

4 Член 46а от Регламент № 1408/71, озаглавен „Общи разпоредби относно намаляване, спиране или отнемане, приложими за обезщетения за инвалидност, старост или преживели лица съгласно законодателствата на държавите членки“, предвижда:

„1. По смисъла на настоящата глава натрупване на обезщетения от един и същи вид означава следното: всички видове натрупване на обезщетения за инвалидност, старост и преживели лица, изчислени или предоставени въз основа на завършени от едно и също лице осигурителни периоди и/или периоди на пребиваване.

2. По смисъла на настоящата глава натрупване на обезщетения от различен вид означава всички видове натрупване на обезщетения, за които не може да се счита, че са от един и същи вид по смисъла на параграф 1.

3. За прилагането на предвидени от законодателството на държава членка разпоредби за намаляване, спиране или отнемане на обезщетения в случай на натрупване на обезщетение за инвалидност, старост или преживели лица с обезщетение от същия вид или с обезщетение от различен вид, или с друг доход, се прилагат следните правила:

а) обезщетенията, които са получени съгласно законодателството на друга държава членка или други доходи, получени в друга държава членка, се вземат под внимание само когато законодателството на първата държава членка предвижда да се вземат предвид обезщетения или доходи, получени в чужбина;

б) взема се предвид размерът на подлежащите на отпускане от друга държава членка обезщетения преди приспадане на данъци, социалноосигурителни вноски и други индивидуални налози или отчисления;

в) не се взема предвид размерът на получените обезщетения съгласно законодателството на друга държава членка, които са отпуснати въз основа на доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето;

г) когато съгласно законодателството на една-единствена държава членка са приложими разпоредби за намаляване, спиране или отнемане на обезщетения заради факта, че съответното лице получава платими съгласно законодателството на други държави членки обезщетения от сходен или различен вид или друг доход, получаван на територията на други държави членки, платимото обезщетение съгласно законодателството на първата държава членка може да се намалява само до размера на платимите обезщетения съгласно законодателството на други държави членки или до размера на получавания доход на територията на други държави членки“.

5 Член 47 от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 година относно определяне на реда за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71 (ОВ L 74, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 74), изменен с Регламент (ЕИО) № 1248/92 на Съвета от 30 април 1992 година (ОВ L 136, стр. 7, наричан по-нататък „Регламент № 574/74“), гласи:

„Изчисляване на дължимите суми, съответстващи на периодите на доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето

Институцията на всяка държава членка изчислява съгласно прилаганото от нея законодателство дължимата сума, съответстваща на периодите на доброволно или продължено осигуряване по избор, по отношение на която съгласно член 46а, параграф 3, буква в) от Регламента не се прилагат разпоредбите за прекратяване, намаляване или спиране на друга държава членка“ [неофициален превод].

Националното право

Белгийското право

6 Член 52, параграф 1, първа алинея от Кралски декрет от 21 декември 1967 година за въвеждането на обща уредба на пенсиите за осигурителен стаж и възраст и на наследствените пенсии на работниците и служителите (Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, *Belgisch Staatsblad*, 16 януари 1968 г., стр. 441) предвижда:

„Когато преживелият съпруг има право както на наследствена пенсия съгласно пенсионната схема за работници, така и на една или повече пенсии за осигурителен стаж и възраст или на друго равностойно на тях обезщетение по силата на пенсионната схема за работници или на една или повече други пенсионни схеми, наследствената пенсия може да се кумулира с посочените пенсии за осигурителен стаж и възраст най-много до сума в размер на 110 % от наследствената пенсия, която би била отпусната на преживелия съпруг при пълен осигурителен стаж“.

Нидерландското право

7 Законът за общото осигуряване за старост (Algemene Ouderdomswet, Stb. 1956, №°281, наричан по-нататък „AOW“) предвижда задължително осигуряване в частност за всички нидерландски граждани, които пребивават на територията на Кралство Нидерландия и не са навършили 65 години. За тази цел се заплаща независеща от доходите осигурителна вноска. От посоченото основно правило обаче има някои изключения, при които осигуреното лице може да поиска освобождаване от задължението за осигуряване.

8 Такова изключение е член 22 от Наредбата за разширяване и ограничаване на кръга на социалноосигурените лица (Besluit beperking en uitbreiding kring verzekerden volksverzekeringen, Stb. 1998, № 746, наричана по-нататък „нидерландската наредба“), който гласи:

„Националната служба за социално осигуряване при поискване освобождава от задължението за осигуряване по Закона за общото осигуряване за старост [Algemene Ouderdomswet], по Общия закон за осигуряване на преживели лица [Algemene nabestaandenwet] и по Общият закон за обезщетения за деца [Algemene kinderbijslagwet] всяко лице, което не работи в Нидерландия, но

пребивава там и което има право на обезщетение по чуждестранна законоустановена или друга социалноосигурителна схема или по социалноосигурителна схема на международна организация, за целия период, през който:

a) това лице трайно има право само на някое от посочените в началото на тази разпоредба обезщетения и месечният размер на отпуснатото обезщетение е най-малко 70 % от размера, посочен в член 8, параграф 1, буква а) от Закона за минималната работна заплата и минималната добавка за отпуск [Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag], или

b) това лице има право, освен на обезщетение по буква а), и на нидерландско социалноосигурително обезщетение, като общият месечен размер на обезщетенията, получавани по националното право, от чужда държава или от международна организация, е най-малко 70 % от размера, посочен в член 8, параграф 1, буква а) от Закона за минималната работна заплата и минималната добавка за отпуск, и получаваното от чужда държава или от международна организация обезщетение надвишава или е равно на нидерландското обезщетение“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

9 Г-жа Bouman, родена на 2 юни 1942 г., е нидерландска гражданка, която пребивава в Нидерландия до 23 юни 1957 г., а след това пребивава в Белгия до 3 февруари 1974 г.

10 Съпругът ѝ, белгийски гражданин, почива на 3 август 1968 г. и от 1 септември 1969 г. тя получава белгийска наследствена пенсия, отпусната ѝ по силата на решение на Rijksdienst от 10 юли 1969 г.

11 Оттогава г-жа Bouman не е работила и не е получавала трудови доходи.

12 След завръщането си в Нидерландия г-жа Bouman внася осигуровки, за да получава нидерландска пенсия за старост на основание AOW (наричана по-нататък „пенсията по AOW“).

13 За последните четири години, преди да навърши пенсионна възраст, тоест за периода след 1 август 2003 г., г-жа Bouman подава искане на основание член 22 от нидерландската наредба да бъде освободена от осигуряване по AOW. Така тя престава да се осигурява по нидерландската схема за социална сигурност, в резултат на което не натрупва достатъчен осигурителен стаж за получаване на пълна пенсия по AOW.

14 От 1 юни 2007 г., когато навършва пенсионна възраст, тя получава непълна пенсия по AOW.

15 С решение от 4 февруари 2009 г. Rijksdienst уведомява г-жа Bouman за решението си да приспадне, считано от 1 юни 2007 г., пенсията ѝ по AOW от белгийската ѝ наследствена пенсия и да предяви иск за връщане на недължимо платеното ѝ по последната пенсия в размер на 2 271,81 EUR.

16 На 4 май 2009 г. г-жа Bouman подава жалба срещу това решение пред Arbeidsrechtbank te Antwerpen (Съд по трудови спорове, Антверпен).

17 Отправено е запитване до Sociale Verzekeringsbank (Националната служба за социално осигуряване, наричана по-нататък „SVB“), за да се установи дали обезщетението на г-жа Bouman е отпуснато въз основа на доброволно осигуряване или на продължено осигуряване по избор на лицето.

18 В писмата си от 31 юли 2009 г. и 15 юни 2010 г. SVB посочва, че осигуряването по AOW по принцип е задължително и че доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето е налице само в две хипотези. Първо, когато в срок от една година от началния момент на първото задължително осигуряване лицето поиска да закупи осигурителен стаж за минали периоди или, второ, когато след края на задължителното осигуряване лицето поиска да продължи доброволно да се осигурява. И в двата случая задължително се подава искане до SVB, а според тази служба г-жа Bouman без съмнение никога не се е възползвала от тази възможност за доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето.

19 От това SVB заключава, че пенсията по AOW на г-жа Bouman не се изплаща за периоди на доброволно осигуряване, а е изцяло изчислена въз основа на периоди на задължително осигуряване.

20 Arbeidsrechtbank te Antwerpen отхвърля по същество жалбата на г-жа Bouman с решение от 6 май 2010 г., което тя обжалва пред Arbeidshof te Antwerpen Antwerpen (Съд по трудови спорове, Антверпен).

21 Като се позовава на решение Knoch (C-102/91, EU:C:1992:303, т. 53), посочената юрисдикция решава, че следва да провери предоставеното от SVB удостоверение. Тя се съмнява дали становището на SVB е в съответствие с член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71 и приема, че е компетентна да разреши този въпрос в рамките на главното производство.

22 При тези обстоятелства Arbeidshof te Antwerpen решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Частта от […] отпуснатото на нидерландски гражданин обезщетение [по AOW], която се отнася до осигурителен период, през който нидерландският гражданин може чрез подаване на заявление да откаже да се осигурява съгласно нидерландската схема и така да се освободи от задължението да плаща осигурителни вноски на това основание, което действително е направил за ограничен период от време, трябва ли да се счита за обезщетение, отпуснато въз основа на продължено осигуряване по избор на лицето по смисъла на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71, така че да не се взема предвид при прилагането на правилото за забрана на натрупването по член 52, параграф 1, първа алинея от Кралски декрет от 21 декември 1967 г. за въвеждането на обща уредба на пенсиите за осигурителен стаж и възраст и на наследствените пенсии на работниците и служителите?“.

По преюдициалния въпрос

Предварителни бележки

23 В случая юрисдикция на държава членка иска тълкуване на правото на Съюза, тъй като има съмнения относно съответствието с това право на становище на SVB, което е изразено в изготвен от същата служба документ и съгласно което пенсията по AOW на г-жа Bouman не е за периоди на доброволно осигуряване, а е изцяло изчислена въз основа на периоди на задължително осигуряване.

24 По въпроса дали удостоверение, издадено по член 47 от Регламент № 574/72, обвързва институциите на другите държави членки, следва да се напомни вече приетото от Съда, че издаденото от компетентната институция на държава членка удостоверение за осигурителния или трудовия стаж като заето лице съгласно законодателството на тази държава членка не е

необоримо доказателство нито пред компетентната институция на друга държава членка, нито пред нейните съдилища (вж. в този смисъл решения Knoch, EU:C:1992:303, т. 54 и Adanez-Vega, C-372/02, EU:C:2004:705, т. 36 и 48).

25 От посочената съдебна практика следва, че тъй като в главното производство белгийските органи трябва да вземат предвид осигурителните периоди по нидерландското законодателство, за да определят обхвата на правата на г-жа Bouman, произтичащи от прилагането на белгийските правила за забрана на натрупването, запитващата юрисдикция може да провери дали съдържанието на удостоверението, издадено от SVB, е в съответствие с правото на Съюза, и по-специално с релевантните разпоредби от Регламент № 1408/71.

26 Тази констатация не може да бъде опровергана с мотива, че Съдът вече е приел, че докато не бъде оттеглено или обявено за недействително от органите на издалата го държава членка, удостоверение по глава III от Регламент № 574/74, озаглавена „Прилагане на разпоредбите на регламента за определяне на приложимото законодателство“, тоест формуляр E 101, обвързва социалноосигурителните институции и юрисдикциите на държавата членка, в която са командировани съответните работници, тъй като удостоверява, че те са осигурени по социалноосигурителната схема на държавата членка, където е установено предприятието им (вж. в този смисъл решения FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, т. 55 и Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, т. 26 и 31).

27 Във връзка с това следва да се констатира, че макар да е обосновано по съображения за правна сигурност, ограничаването на съдебния контрол на валидността на такъв административен документ по отношение на установяването на обстоятелствата, въз основа на които е издаден (вж. решение Herbosch Kiere, EU:C:2006:69, т. 32), не може да се приложи автоматично и към изготвеното от SVB удостоверение в главното производство. Всъщност, след като трябва да определят правата на заинтересованото лице по законодателството на съответната държава членка, органите на тази държава членка трябва да разполагат и с възможността да проверят всички релевантни обстоятелства съгласно документите, установени от издалия удостоверението орган на държавата членка по произход.

28 Предвид изложеното следва да се констатира, че запитващата юрисдикция може да сезира Съда с преюдициален въпрос като този по главното производство, отнасящ се до проверка на съвместимостта с правото на Съюза на удостоверение, издадено от орган на друга държава членка, в рамките на прилагането на националните правила за забрана на натрупването на обезщетения.

По преюдициалния въпрос

29 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща частта от обезщетението, изплащано въз основа на осигурителен период, през който заинтересованото лице е имало право да се освободи от осигуряване по схемата за задължително осигуряване, при условие че такова осигуряване за въпросния период се отразява на размера на социалноосигурителното обезщетение.

30 Следва да се констатира, че съдържанието на понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ не е уточнено нито в член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71, нито в друга разпоредба на този регламент.

31 При тези условия съгласно постоянната съдебна практика значението и обхватът на термините трябва да се установят, като се вземат предвид както текстът, така и контекстът на съответната разпоредба от правото на Съюза (вж. в този смисъл решения BLV Wohn- und Gewerbebau,

C-395/11, EU:C:2012:799, т. 25 и Lundberg, C-317/12, EU:C:2013:631, т. 18), а също и целите (вж. по-специално решение Lundberg, EU:C:2013:631, т. 19) и евентуално генезисът на правната уредба, от която тя е част (вж. по аналогия решение Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, т. 135).

32 По отношение на текста на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71 следва да се отбележи, че Съдът е приел, че макар при сравняването им да се установяват различия, текстовете на различни езици на понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ във всички случаи разкриват намерението да се обхванат всички видове осигуряване с елемент на доброволност (решение Liégeois, 93/76, EU:C:1977:50, т. 12—14).

33 По отношение на контекста на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71 следва да се напомни, че съгласно постоянната съдебна практика Регламент № 1408/71 въвежда система за координиране на националните схеми за социална сигурност и в дял II от същия са установени правила за определяне на приложимото законодателство. Целта на тези правила е не само да не се допусне заинтересованите лица да се окажат без социалноосигурителна защита поради липса на приложимо към тях законодателство, но и да се подчиняват на схемата за социална сигурност на една-единствена държава членка, за да се избегне припокриване на приложимите национални законодателства и усложненията, които биха могли да произтекат от това (вж. решение I, C-255/13, EU:C:2014:1291, т. 40 и цитираната съдебна практика).

34 Съгласно член 15, параграф 1 от Регламент № 1408/71 обаче тази система за координиране не се прилага за доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето, освен ако по отношение на съответния клон в дадена държава членка не съществува само схема за доброволно осигуряване.

35 Освен това е установено, че общите разпоредби, които се съдържат в дял II от Регламент № 1408/71, намират приложение само доколкото особените разпоредби за различните категории обезщетения от дял III от същия регламент не ги дерогират (вж. по-специално решение Aubin, 227/81, EU:C:1982:209, т. 11).

36 Такъв е случаят в главното производство, тъй като положението на имащите право на пенсия е уредено със специална правна уредба, съдържаща се в дял III, глава 3 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Старост и смърт (пенсии)“, част от която е и член 46а. В този смисъл член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71 не допуска към доброволното осигуряване и продълженото осигуряване по избор на лицето да се прилагат правилата за забрана на натрупването, ако такива са предвидени в законодателството на съответната държава членка.

37 Както посочва в точка 42 от заключението си генералният адвокат, тези разпоредби предоставят възможност на лице, което се премести в рамките на Европейския съюз и избере доброволно осигуряване или продълженото осигуряване за пенсия за старост в друга държава членка, да запази правата си по тях. Тази възможност се предоставя чрез две различни, но допълващи се мерки. С тях законодателят на Съюза, от една страна, смекчава принципа, че за всеки конкретен случай следва да се прилага само едно-единствено законодателство, и от друга страна, позволява по отношение на обезщетенията, които лицето получава в държава членка въз основа на избрано от него доброволно осигуряване или продължено осигуряване, да не се прилагат правилата за забрана на натрупването и да не се намалява получаваното от него обезщетение от друга държава членка.

38 Този извод се подкрепя от целта, която Регламент № 1408/71 преследва съгласно второ и четвърто съображение от него — да се гарантира свободното движение на заети и самостоятелно заети лица в Съюза, като при това се зачитат особеностите на националните законодателства в областта на социалното осигуряване. За целта, както следва от пето, шесто и десето съображение от него, Регламентът утвърждава като принцип равното третиране на

заетите лица съгласно различните национални законодателства и следва да гарантира възможно най-добре равното третиране на всички работници на територията на дадена държава членка, както и да не засяга неблагоприятно онези от тях, които упражняват правото си на свободно движение (решение Tomaszewska, C-440/09, EU:C:2011:114, т. 28 и цитираната съдебна практика).

39 Ето защо разпоредбите на Регламент № 1408/71 трябва да се тълкуват в светлината на член 48 ДФЕС, който цели да улесни свободното движение на работници и означава по-конкретно че работниците мигранти не трябва нито да губят права на обезщетения от социалното осигуряване, нито да търпят намаляване на размера им поради факта че са упражнили правото на свободно движение, предоставено им от Договора за функционирането на ЕС (вж. по-специално решения Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, т. 29 и Hudzinski и Wawrzyniak, C-611/10 и C-612/10, EU:C:2012:339, т. 46).

40 Освен това съгласно първо съображение от Регламент № 1408/71 разпоредбите за координиране на националните законодателства в областта на социалната сигурност, които се съдържат в този регламент, са от областта на свободното движение на лицата и следва да допринасят за подобряване на техния жизнен стандарт (решения Bosmann, EU:C:2008:290, т. 30 и Hudzinski и Wawrzyniak, C-611/10 и C-612/10, EU:C:2012:339, т. 47).

41 Както посочва генералният адвокат в точка 50 от заключението си, член 46а, параграф 3, буква в) от Регламента трябва следователно да се тълкува така, че да изключва възможността работникът да бъде лишен — поради действието на националните правила за забрана на натрупването на обезщетения — от правата, които произтичат за него от периодите на доброволно осигуряване по законодателството на друга държава членка.

42 Ето защо с оглед на текста и контекста на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71, както и на преследваната от него цел понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ трябва да се тълкува широко, за да не се лиши заинтересованото лице от правата, придобити от периоди на доброволно осигуряване или продължено осигуряване съгласно законодателството на друга държава членка.

43 В това отношение следва да се отбележи, че генезисът на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71, както констатира генералният адвокат в точка 43 от заключението си, също говори в полза на широкото тълкуване на понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“.

44 Член 46, параграф 2 от Регламент № 574/72, озаглавен „Изчисляване на обезщетения в случай на натрупване на осигурителни периоди“, предвижда, че за целите на прилагането на националните правила за забрана на натрупването в рамките на член 46, параграф 3 от Регламент № 1408/71, сумите на обезщетението, съответстващи на периодите на доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето, не се вземат предвид.

45 В решение Schaap (176/78, EU:C:1979:112, т. 10 и 11) Съдът констатира, че въпреки заглавието на член 46 от Регламент № 574/74, параграф 2 от същия трябва да се прилага към всеки релевантен случай по член 46, параграф 3 от Регламент № 1408/71, така че за целите на прилагане на този параграф компетентната институция не може да вземе предвид размера на обезщетенията, съответстващи на периодите на доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето.

46 В този смисъл, видно от изменението на член 46, параграф 2 от Регламент № 574/72, което Комисията на Европейските общности е предложила [COM(89) 370 окончателен, стр. 23], с допълването на член 46а, параграф 3, буква в) в Регламент № 1408/71 и предвиденото с него ограничение се цели прилагане на тълкуването от Съда на последната разпоредба.

47 Най-напред, широкото тълкуване на понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ се подкрепя от практиката на Съда по член 9, параграф 2 от Регламент № 1408/71. С тази разпоредба се цели да се улесни достъпът до доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето, като на държавата членка се налага да вземе предвид завършените осигурителни периоди съгласно законодателството на друга държава членка, доколкото е необходимо, като завършени съгласно законодателството на първата държава, когато съгласно законодателството ѝ придобиването на право на доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето зависи от завършването на осигурителни периоди.

48 Съгласно постоянната съдебна практика посоченото понятие обхваща всички видове осигуряване с елемент на доброволност, независимо дали съставляват продължение на по-рано учредено осигурително правоотношение или не (решения Liégeois, EU:C:1977:50, т. 12—14 и Hartmann Troiani, 368/87, EU:C:1989:206, т. 12).

49 Видно от преписката по делото, в разглеждания по главното производство случай пенсията по AOW по принцип се изплаща по схема за задължително осигуряване, която автоматично е започнала да се прилага за г-жа Bouman след завръщането ѝ в Нидерландия през 1974 г. За четирите години преди навършването на пенсионна възраст г-жа Bouman обаче е поискала да бъде освободена от осигуряване на основание член 22 от нидерландската наредба.

50 Въпросът, който следователно възниква, е дали такова осигуряване попада в обхвата на понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ по смисъла член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71, тълкуван в широк смисъл.

51 Противно на направеното в становището на белгийското правителство заключение, съгласно което сам по себе си фактът, че осигуряването на г-жа Bouman по общата нидерландска схема е автоматично, но че по нейно искане тя може да се откаже от него, не означава задължително, че не става въпрос за доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето.

52 В това отношение следва да се констатира, както отбелязва генералният адвокат в точка 58 от заключението си, че доброволно осигуряване или осигуряване „по избор“ към осигурителна схема като разглежданата в главното производство може да е налице както когато заинтересованото лице трябва само̀ да поиска да се осигурява или да продължи да се осигурява по схемата, така и когато то има право да се освободи от осигуряване. По същество и двата случая предполагат избор на осигуреното лице и сочат, че ако продължава, осигуряването не е лишено от елемент на избор.

53 Освен това от акта за преюдициално запитване следва, че платените от г-жа Bouman вноски за периода, през който е имала право да се откаже на основание член 22 от нидерландската наредба, са ѝ осигурили допълнително социално покритие и същевременно с това са се отразили на размера на пенсията ѝ по AOW.

54 С оглед на това следва да се констатира, че частта от обезщетението, която се изплаща на основание на периода, през който заинтересованата по принцип е имала право, но не е поискала освобождаване от осигуряване, попада в обхвата на понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ по смисъла на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71, при условие че продължаването на осигуряването през въпросния период се отразява на осигурителните периоди и следователно на размера на бъдещата пенсия за старост на заинтересованата.

55 Този извод не може да бъде опроверган с изтъкнатия в становището на белгийското правителство довод. Според него с разглежданото понятие всъщност се цели да се обхванат само периодите, през които лицето не подлежи на задължително осигуряване, за да може да се

намали или допълни липсващият му осигурителен стаж за придобиване на право на пенсия за старост, а отказът от осигуряване, водещ до отпадане на задължението за плащане на осигуровки, има обратния ефект, тъй като в резултат на него възникват периоди, които не се зачитат за осигурителен стаж, така че доброволното продължаване на задължителното осигуряване никога не може да се обвърже с освобождаване.

56 В това отношение е достатъчно да се констатира, че нито от текста на член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71, нито от структурата на същия този регламент следва, че с „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“ по смисъла на тази разпоредба се цели само преодоляване на липсата на достатъчно осигурителен стаж за целите на придобиване на право на пенсия.

57 Освен това намерението, с което тази разпоредба е приета, а именно да не се лишава заинтересованото лице от правата, които е придобило въз основа на периоди на доброволно осигуряване или на продължено осигуряване по законодателството на друга държава членка, не допуска ограничително тълкуване на понятието „доброволно осигуряване или продължено осигуряване по избор на лицето“, отчитащо само една от всички възможни преследвани със съответното национално законодателство цели.

58 Ето защо следва да се констатира, че разглежданото понятие може да обхваща възможността на заинтересованото лице да реши да продължи или да се откаже от осигуряване в задължителна осигурителна схема за определени периоди, при условие че този избор се отразява на размера на бъдещото социалноосигурително обезщетение.

59 С оглед на всички изложени съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща частта от обезщетението, изплащано въз основа на осигурителен период, през който заинтересованото лице е имало право да се освободи от осигуряване по схемата за задължително осигуряване, при условие че такова осигуряване за въпросния период се отразява на размера на социалноосигурителното обезщетение.

По съдебните разноски

60 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 46а, параграф 3, буква в) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г., изменен с Регламент (ЕО) № 1992/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г., трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща частта от обезщетението, изплащано въз основа на осигурителен период, през който заинтересованото лице е имало право да се освободи от осигуряване по схемата за задължително осигуряване, при условие че такова осигуряване за въпросния период се отразява на размера на социалноосигурителното обезщетение.

Подписи